Lieta Nr.C40101714
Lietas arhīva Nr. CA-0285-18/2
ECLI:LV:KUAT:2018:1112.C40101714.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2018.gada 12.novembrī

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese J.Mauliņa
un tiesneses L.Vēbere un R.Vīva
ar sekretāri E.Ansuli

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. E/ un /pers. F/ prasību pret SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca", ar trešo personu /pers. G/ par morālā kaitējuma un zaudējumu piedziņu, sakarā ar /pers. E/, /pers. F/ un SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" iesniegtām apelācijas sūdzībām par Ventspils tiesas 2015.gada 17.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

2014.gada 29.jūlijā /pers. E/ un /pers. F/ (turpmāk - prasītāji) pārstāvis zvērināts advokāts Ronalds Rožkalns cēlis Ventspils tiesā prasību pret SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" (turpmāk - atbildētāja) lūdzot piedzīt:

1. katra prasītāja labā 400 000 EUR kā apmierinājumu par viņiem nodarīto morālo kaitējumu, kas saistīts ar viņu meitas /pers. H/ nāvi pēc nekvalitatīvas ārstēšanas;
2. /pers. E/ labā 904,09 EUR apbedīšanas izdevumus un 6 157,22 EUR izdevumus par juridisko palīdzību (1.sējums, lietas 4.-7.lapa).

Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītāju meitiņa /pers. H/, 2007.gada 22.martā, mājās guva nelielu apdegumu krūšu rajonā, nejauši apgāžot tējas krūzi. Vecāki nolēma bērnu aizvest uz slimnīcu, lai pārliecinātos vai bērnam viss ir kārtībā. Bērns atstāts slimnīcā, ārstniecība bijusi nekvalitatīva. 2007.gada 23.martā, pēc nātrija hlorīda šķīduma infūzijas bērna veselības stāvoklis strauji pasliktinājies un bērns nogādāts SIA "Bērnu klīniskās universitātes slimnīcā" Rīgā. Neraugoties uz mediķu pūlēm, /datums/bērns miris.

Sakarā ar /pers. H/ nāvi, /datums/, Ventspils pilsētas un rajona policijas pārvalde uzsākusi kriminālprocesu Nr.11150024907. Ar spēkā stājušos spriedumu krimināllietā pēc Krimināllikuma 138.panta otrās daļas, par profesionālo pienākumu nolaidīgu pildīšanu, kas bija par iemeslu cietušā nāvei, sodīts ārsts /pers. G/. Pie kriminālatbildības šī procesa ietvaros tika saukta arī medmāsa /pers. I/, kura tika attaisnota.

Tā kā nekvalitatīvu ārstniecību veica atbildētājas darbinieki, pamatojoties uz Civillikuma 1639., 1782.pantu, civiltiesiska atbildība par nodarīto kaitējumu jāuzņemas ārstniecības iestādei - atbildētājai.

Prasība pamatota uz Latvijas Republikas Satversmes 92., 96., 110.pantu, Ārstniecības likuma 6., 9.[1], 20., 36., 37., 41.pantu (redakcijā uz 23.03.2007.), Civillikuma 1635., 1639., 1644., 1645.pantu, 1649.panta pirmo daļu, 1779., 1782.pantu.

Ar Ventspils tiesas 2014.gada 4.decembra lēmumu lietā pieaicināta trešā persona atbildētāja pusē bez patstāvīgiem prasījumiem /pers. G/ (3.sējums, lietas 7.lapa).

Ar Ventspils tiesas 2015.gada 17.marta spriedumu prasība apmierināta daļēji (3.sējums, lietas 82.-95.lapa).

Piedzīta no SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" par labu /pers. E/ un /pers. F/ morālā kaitējuma kompensācija 50 000 EUR apmērā katra labā, kopā 100 000 EUR, par labu /pers. E/ apbedīšanas izdevumi 904,09 EUR un noraidīta prasība pārējā daļā par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu un izdevumu par juridisko palīdzību piedziņu.

Piedzīta no SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" valsts ienākumos valsts nodeva 2 361,43 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu nosūtīšanu 9,40 EUR.

Pirmās instances tiesa spriedumā secinājusi, ka, neskatoties uz to, ka starp prasītājiem un atbildētāju netika noslēgts rakstveida līgums, tiesiskās attiecības starp /pers. H/ kā pacienti un atbildētāju kā ārstniecības iestādi nodibinājušās, pamatojoties uz Civillikuma 1401., 1402.pantu.

Valsts par katru nepilngadīgu pacientu slimnīcai pārskaita attiecīgu samaksu, to saņem juridiskā persona, kas tai vienlaikus uzliek pienākumu un atbildību, ja tā baudījusi labumu no saistības. Juridiskā persona ir atbildīga par to, ka tā nav veikusi pietiekamu uzraudzību pār saviem darbiniekiem, kas izriet no Civillikuma 1639.panta.

Tiesa atzinusi, ka, neskatoties uz to, ka par vainīgu kriminālprocesa ietvaros atzīts ārsts, /pers. H/ ārstēšanā tieši vai netieši iesaistītas vairākas ārstniecības personas vai slimnīcas darbinieki, līdz ar to prasība pamatoti celta pret atbildētāju, jo ne tikai ārstniecības persona, bet arī ārstniecības iestādei jāatbild, kā to nosaka Ārstniecības likuma 36.pants.

Tiesa norādījusi, ka atbilstoši Ārstniecības likuma 41.pantam (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2007.gada 28.martam*) ārsts ir tiesīgs uzsākt ārstniecību tikai tad, ja saņēmis pacienta (vai tā likumisko pārstāvju) piekrišanu ārstniecībai. Kurzemes apgabaltiesas 2013.gada 22.marta spriedumā konstatēts, ka prasītāji nesaņēma nekādu informāciju, visus lēmumus attiecībā uz bērna stacionēšanu, nātrija hlorīda šķīduma ievadīšanu, slimnīcas ārstniecības personas pieņēma patstāvīgi, nesaņemot prasītāju piekrišanu, kā arī nepieciešamību to darīt medicīnas dokumentos neatspoguļojot. Šajā spriedumā ir atzīts par pierādītu fakts, ka 2007.gada 23.martā /pers. H/ tika ievadīts neatbilstošs koncentrācijas nātrija hlorīda šķīdums, kas bija par iemeslu meitenītes nāvei. Tāpat spriedumā tika atzīts, ka nav iespējams izšķirt, konkrēti, kuru slimnīcas ārstniecības vai farmācijas personu rīcības dēļ

pacientei ievadīts neatbilstošas koncentrācijas šķīdums.

Tiesa atzinusi, ka pacientes nāves būtisks priekšnoteikums bija tas, ka atbildētāja pieļāva, ka slimnīcā tiek izgatavoti un izmantoti medikamenti, kas nav ražoti rūpnieciski.

Tiesa spriedumā atsaukusies uz Veselības inspekcijas 2007.gada 30.novembra atzinumu, kurā eksperti norādījuši, ka tā kā nātrija hlorīda šķīdumi tiek gatavoti uz vietas slimnīcas aptiekā, kaut uz etiķetes norādīts 0,9% nātrija hlorīds, nav izslēdzama jatrogēna hipertoniskā nātrija hlorīda ievades iespēja. Ņemot to vērā krimināllietā ir atzīts, ka ārstam /pers. G/ nebija iespēju pārliecināties par ievadāmā šķīduma atbilstību ordinētajam.

Tiesa, atsaucoties uz to, ka krimināllietā nav izdevies noskaidrot, kuras ārstniecības personas vai slimnīcas darbinieku darbību rezultātā pacientei tika ievadīts nepareizas koncentrācijas nātrija hlorīds, uzskatījusi, ka atbildētājai iestājas atbildība pēc Civillikuma 1782.panta.

Tiesa atzinusi, ka atbildētājas prettiesiska rīcība izpaudusies kā vadības norādījumi ekonomisku apsvērumu dēļ ar roku labot aptiekā ražotajiem nātrija hlorīda šķīdumiem koncentrācijas uzrakstus uz oriģinālām receptēm.

Tiesa secinājusi, ka ārsta un ārstniecības iestādes darbību rezultātā noticis prasītāju tiesību aizskārums, kas ir noticis bez ļauna nolūka, pielaižot rupju neuzmanību, ko Civillikuma 1644.pants kvalificē kā prettiesisku rīcību, starp šo prettiesisko rīcību un prasītājiem nodarīto kaitējumu pastāv cēlonisks sakars.

Atbildība par morālā kaitējuma atlīdzību ģimenes locekļa bojāejas gadījumā ir paredzēta Civillikuma 1635.pantā. Tāpat prasītāju tiesības uz atlīdzību par morālo kaitējumu izriet no Latvijas Republikas Satversmes 8.nodaļā "Cilvēka pamattiesības" nostiprinātajām pamattiesībām un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas.

Tiesa atzinusi, ka prasītājiem ir nodarīts morālais kaitējums, ārsta un atbildētājas darbinieku profesionālo pienākumu nolaidīgas pildīšanas rezultātā iestājusies prasītāju nepilnus divus gadus vecās meitiņas nāve. Vecāku garīgās ciešanas bērna nāves gadījumā turpinās visu atlikušo vecāku dzīvi, tām ir ilgstošs raksturs un šīs ciešanas dod tiesības prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Nosakot atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu, tiesa pamatojusies uz Civillikuma 5.pantu. Tiesa arī vērtējusi kaitējuma raksturu, tā nodarīšanas sekas, prasītās summas samērīgumu ar atbildētājas iespējām to segt.

Attiecībā uz prasību daļā par zaudējumu piedziņu, tiesa ir apmierinājusi prasību daļā par apbedīšanas izdevumu piedziņu, pamatojoties uz Civillikuma 2350.pantu un noraidījusi prasību daļā par zaudējumiem 16 157,22 EUR apmērā piedziņu par juridiskās palīdzības sniegšanu cietušajiem kriminālprocesā un administratīvajā procesā, atzīstot, ka šādi izdevumi nav atzīstami par zaudējumiem Civillikuma 1770.panta izpratnē.

Tiesa norādījusi, ka jautājums par tiesāšanās (procesuālo) izdevumu apmēru un to atlīdzināšanu izlemjams tikai konkrētās lietas ietvaros. Materiālo tiesību normas nav piemērojamas piedzenot zaudējumus, jo tiesai jākonstatē civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumi, kas šajā gadījumā attiecībā uz atbildētāju nav iespējams.

Apelācijas sūdzību par Ventspils tiesas 2015.gada 17.marta spriedumu iesnieguši prasītāju pārstāvis zvērināts advokāts Ronalds Rožkalns pārsūdzot spriedumu prasības noraidītajā daļā (3.sējums, lietas 112.lapa) un atbildētāja SIA „Zemeļkurzemes reģionālā slimnīca" pārsūdzot spriedumu prasības apmierinātajā daļā (3.sējums, lietas 101.-110.lapa).

Atbildētāja SIA „Zemeļkurzemes reģionālā slimnīca" atsaukusies uz Civilprocesa likuma 193.panta piekto daļu un norādījusi, ka tiesa spriedumā nav vērtējusi argumentus par slimnīcas un ārstniecības personu atbildības nodalīšanu.

Lietā nav strīda, ka /pers. H/ nāvē par vainīgu atzīta ārstniecības persona – sertificēts ārsts /pers. G/, ko pierāda spēkā stājies spriedums kriminālllietā, bet pret viņu prasītāji nav vērsuši vispār nekādus prasījumus, kā arī nav izmantojuši ar likumā "Par valsts kompensāciju cietušajiem" paredzētās iespējas saņemt valsts kompensāciju.

Prasība lietā pamatota uz Ārstniecības likuma 6.pantu, Civillikuma 1410., 1635., 1639., 1782.panta tvērumu, cenšoties pierādīt, ka atbildētāja kā ārstniecības iestāde un darba devēja ir atbildīga par sava darbinieka /pers. G/ rīcības sekām, taču ne prasības pieteikumā, ne arī sniedzot paskaidrojumus tiesā, prasītāji nav spējuši pierādīt, kādā veidā izpaudusies atbildētājas kā ārstniecības iestādes neatļautā darbība jeb prettiesiskā rīcība, nav pierādīta atbildētājas vaina, kas izpaustos kā rupja vai viegla neuzmanība. Prasītāji nav ņēmuši vērā, ka Civillikuma 1649.panta pirmā daļa paredz, ka par neuzmanību atbild tieši tiesību aizskārējs, nevis tā darba devējs vai citas personas. Prasītāji pamatojas uz deklaratīviem un emocionāliem paziņojumiem par atbildētājas vainu, cenšas to novelt uz atbildētāju.

Apelātore vērsusi uzmanību uz Ārstniecības likuma 6.pantā paredzētajām pacienta tiesībām uz kvalitatīvu ārstēšanu, kā arī norādījusi uz ārstniecības personas un ārstniecības iestādes atbildības sadalījumu un prasītāju pienākumu norādīt uz šīs atbildības sadalījumu.

Ārstniecības likuma 36.pants nosaka, ka ārstniecības persona ir atbildīga par izraudzītās medicīniskās tehnoloģijas lietošanu un tās sekām. Pārnesot ārstniecības personas atbildību uz ārstniecības iestādi ir jāpierāda visi morālā kaitējuma atlīdzības priekšnoteikumi.

Civillikuma 1639.pants nenosaka automātisku darba devēja atbildību par darbinieka nodarītu kaitējumu, bet gan liek pierādīt, ka darba devējs ir tiesību aizskārumu pieļāvis, ja viņam ir bijusi iespēja un pienākums to aizkavēt. Savukārt 1782.pants paredz darba devēja atbildību par zaudējumiem, ko darbinieks nodarījis trešai personai, ja darba devējs nepiegriež vajadzīgo uzmanību, izvēloties darbinieku un nepārliecinās papriekš par viņa spējām un noderību izpildīt viņam uzliktos pienākumus. Uzskata, ka šajā gadījumā bija izvērtējusi pilnībā ārsta noderību un spējas izpildīt viņam uzliekamo pienākumu un to apliecina rakstveida pierādījumi lietā.

Prasītāji nepareizi interpretējuši Civillikuma 1410.pantu, jo šajā lietā izskatāmais ārstniecības gadījums nav darījums, ko ārstniecības iestāde taisītu caur ārstniecības personu - ārstu, ārsts šajā gadījumā nav uzskatāms arī par ārstniecības iestādes likumīgo pārstāvi. Šī tiesību norma arī neparedz, ka jebkurš juridiskas personas darbinieks būtu uzskatāms par tās likumīgo pārstāvi, jo jāņem vērā, ka nevis ārstniecības iestāde pilnvaro ārstniecības personu veikt ārstniecību, bet gan ārstniecības persona patstāvīgi veic ārstniecību, stājoties darba attiecībās ar ārstniecības iestādi, lai būtu vieta, kur veikt ārstniecību un slimnīcai ir jānodrošina iespēja saņemt ārstniecības pakalpojumus.

Tiesa spriedumā ir izvairījusies no ārstniecības personas un ārstniecības iestādes atbildības nodalīšanas vērtējuma, aprobežojoties ar ārstniecības iestādes vainas prezumpcijas nodibināšanu, līdz ar ko nav sniegusi savu vērtējumu atbildētājas debašu runā paustajiem argumentiem attiecībā uz ārstniecības iestādes atbildību.

Nosakot morālā kaitējuma apmēru tiesa ignorējusi judikatūru un nav argumentējusi savu atkāpšanos no tās, jo atzīstot, ka tiesu prakse nevar būt par vienīgo kritēriju atlīdzības noteikšanai nemantiska kaitējuma nodarīšanas gadījumā, bet tā izmantojama kā viens no palīgavotiem atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai, tiesa nav norādījusi nevienu kritēriju, no kura tā vadījusies, nosakot atlīdzības apmēru. Turklāt pretēji judikatūrai noteikusi atlīdzinājumu katram prasītājam atsevišķi.

Tiesa ir liegusi atbildētājai tiesības vērst regresa prasību pret trešo personu, kas ar spriedumu kriminālllietā atzīts par vainīgu pacientes nāvē, jo spriedumā pamatojoties uz Civillikuma 1410., 1782.pantu norādījusi, ka apstāklis, ka par noziedzīgu nodarījumu kriminālprocesā ir notiesāta fiziska persona, neizslēdz civiltiesiskās atbildības piemērošanu juridiskai personai.

Tiesa izskatot lietu balstījusies uz spriedumu kriminālllietā un tā saistošo spēku šajā civillietā, attīstot argumentāciju, ka pacientes nāvē nav vainojama

tikai trešā persona, bet tādu bijis vairāk, līdz ar ko atbildētājas civiltiesiskajai atbildībai jābūt lielākai nekā spriedumā krimināllietā par vainīgu atzītas ārstniecības personas atbildībai.

Tiesa nepareizi interpretējusi Ārstniecības likuma 34., 35., 55.pantu (*redakcijā, no 01.01.2007. līdz 28.03.2007.*), uzskatot, ka šīs tiesību normas pamato, ka arī juridiskas personas ir ārstniecības veicēji. Tiesa pie šāda secinājuma nebūtu nonākusi, ja būtu ņēmusi vērā Ārstniecības likuma 1.panta 2.punktā noteikto, ka ar ārstniecību nodarbojas tikai ārstniecības personas, bet ārstniecības iestāde ir veidojums, kas nodrošina ārstniecības procesa un pakalpojumu sniegšanu caur ārstniecības personām. Tiesai bija pienākums saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta ceturto daļu uzlikt par pienākumu atbildētājai iesniegt papildus pierādījumus, kas ļautu identificēt konkrēti, kuras personas vēl bija iesaistītas pacientes ārstēšanā un kurām ir jāuzņemas atbildība par viņas nāvi kopā ar trešo personu. Tiesai bija jānovērtē šo personu vainas pakāpe saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu.

Tiesa pieļāvusi procesuālus pārkāpumus objektīvās izmeklēšanas principa piemērošanā. Atbildētāja vairākkārt uzsvēra, ka tai nav piemērots nekāds procesa dalībnieka statuss kriminālprocesā, kā arī nav ticis pieņemts blakus lēmums, lai to piesaistītu kriminālprocesam un attiecīgi radītu priekšnoteikumus civiltiesiskās atbildības pārnešanai no notiesātās trešās personas uz atbildētāju. Neskatoties uz to, tiesa uzskatījusi, ka ar spriedumu krimināllietā ir pierādīti tādi apstākļi, kas, izskatot civillietu, veido priekšnosacījumus atbildētājas civiltiesiskajai atbildībai par trešās personas un citu slimnīcas darbinieku nodarīto morālo kaitējumu. Tiesa nav ņēmusi vērā Civilprocesa likuma 96.panta trešajā daļā noteikto un pretēji šai tiesību normai, civiltiesiskā atbildība spriedumā vispār netika vērtēta, izmantojot spriedumu krimināllietā. Tiesa vērtējusi vienīgi un tikai atbildētājas civiltiesisko atbildību.

Tiesa pārkāpusi prasījuma robežas, jo prasībā kā vainīgo pacientes nāvē uzrādījuši tieši trešo personu, tomēr tiesa to nav ņēmusi vērā un gala rezultātā atbildētājas civiltiesisko atbildību ir saistījusi ne tikai ar trešās personas vainu, bet arī citiem neidentificētiem slimnīcas darbiniekiem. Turklāt tiesa norādījusi, ka pacientes ievietošana slimnīcas bērnu nodaļā jau pati par sevi ir pamats atbildētājas kā juridiskas personas pilnai atbildībai par piemēroto ārstniecību. Ja prasītāji kā pamatojumu prasībā atbildētājas atbildībai norādījuši uz slimnīcas nodarbinātās personas izdarīto noziedzīgo nodarījumu, tad arī šādās prasības robežās tiesai bija jāizskata un jānosaka slimnīcas kā darba devēja atbildības robežas, un apmērs par trešās personas pieļauto tiesību aizskārumu saskaņā ar Civillikuma 1639. un 1782.pantu.

Prasītāju pārstāvis zvērināts advokāts Ronalds Rožkalns iesniedzis rakstveida paskaidrojumus par atbildētājas apelācijas sūdzību (3.sējums, lietas 124.-127.lapa). Norāda, ka apelācijas sūdzībā sniegts maldinošs viedoklis, ka ārstniecību veic tikai ārstniecības persona, Ārstniecības likuma 36.panta prasību neievērošana nav aplūkojama izolēti, bet gan kontekstā ar citām tiesiskajām attiecībām, kādas konstatējamas konkrētajā gadījumā. Lai gan likumā ārstniecības iestādes nav definētas tikai kā "vietas, kurās ārstniecības personas nodarbojas ar ārstniecību", tomēr tiesisko attiecību apjoms starp ārstniecības iestādi un tās darbinieku ārstu ir daudz plašāks un nepamatoti ir atbildētājas centieni tiesiskās attiecības ar trešo personu reducēt līdz telpu nomas un patapinājuma līgumam.

Starp atbildētāju un trešo personu 2007.gadā pastāvēja darba tiesiskās attiecības, kuru ietvaros darba devējs arī ir uzņēmies saistības. Kā arī atbildētāja nenoliedz, ka saņēmusi naudas līdzekļus /pers. H/ ārstēšanai.

Kļūdains ir atbildētājas arguments, ka ārstniecības personas sertifikāts izslēdz ārstniecības iestādes atbildību saskaņā ar Civillikuma 1782.pantu. Sertifikāts ir tikai formāls priekšnoteikums ārsta tiesībām nodarboties ar ārstniecību sertifikātā norādītajā specialitātē, šāds sertifikāts neizslēdz ārstniecības personas kā ārstniecības iestādes darbinieka darbības, ja tās ir tiesiskas, kvalitatīvas un nerada kaitējumu, pretējā gadījumā ārstniecības iestādes atbildība par darbinieka rīcību neiestātos nekad.

Tāpat nepamatots ir apelācijas sūdzībā norādītais arguments par to, ka pirmās instances tiesa secinājusi, ka pacientes nāvē vainojamas arī citas slimnīcā nodarbinātās personas un par šo neidentificēto personu rīcību atbildību jāuzņemas atbildētājai. Tiesa spriedumā šajā sakarā ir atsaukusies uz secinājumu, ko izdarījusi krimināllietā Kurzemes apgabaltiesa, ka nav iespējams izšķirt, konkrēti, kuru slimnīcas ārstniecības vai farmācijas personu rīcības dēļ paciente saņēmusi neatbilstošas koncentrācijas šķīdumu un pacientes nāves būtisks priekšnoteikums bijis tas, ka atbildētāja pieļāva, ka tās nodaļās tiek ražoti un izmantoti pašizgatavoti medikamenti.

Paskaidrojumos uz atbildētājas iesniegto apelācijas sūdzību trešās personas pilnvarotais pārstāvis norādījis, ka pirmās instances tiesa spriedumu pamatojusi uz pareizām Ārstniecības likuma (*spēkā no 01.01.2007. līdz 28.03.2007.*) normām un lūdz to atstāt negrozītu. Fakts, ka 2007.gada 23.martā pacientei tika ievadīts neatbilstošas koncentrācijas nātrija hlorīda šķīdums, kas bija par iemeslu viņas nāvei ir konstatēts ar Kurzemes apgabaltiesas 2013.gada 22.marta spriedumu, kurā apgabaltiesa ir piekritusi ekspertu viedoklim, ka atbildētāja neveica pienācīgu kontroli medikamentu un šķīdumu sagatavošanā un apritē.

Uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja cenšas izvairīties no atbildības, jo neatsaucas uz pušu noslēgto darba līgumu, tanī laikā pastāvošo slimnīcas darba kārtības noteikumu 4.2.punktā noteikto pienākumu radīt apstākļus, lai medicīniskā un ārstnieciskā palīdzība iedzīvotājiem tiktu sniegta, atbilstoši likumdošanā reglamentētajiem standartiem. Ar šādu rīcību atbildētāja cenšas savas atbildības nastu novelt uz darbinieku (3.sējums, lietas 118.-121.lapa).

Ar Kurzemes apgabaltiesas 2015.gada 28.oktobra spriedumu (4.sējums, lietas 62.-77.lapa) piedzīta no SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" par labu /pers. E/ un /pers. F/ atlīdzība par morālo kaitējumu 70 000 EUR apmērā un par labu /pers. E/ piedzīti apbedīšanas izdevumi 904,09 EUR, noraidīta /pers. E/ un /pers. F/ prasība daļā par zaudējumu 16 157,22 EUR piedziņu.

Piedzīti no SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" par labu valstij tiesas izdevumi - valsts nodeva 1 372,51 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 19,67 EUR.

Ar Kurzemes apgabaltiesas 2016.gada 5.janvāra lēmumu izlabota pārrakstīšanās kļūda un papildināts Kurzemes apgabaltiesas 2015.gada 28.oktobra spriedums ar rindkopu, ar kuru piedzīti no /pers. E/ un /pers. F/ par labu SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" ar lietas vešanu saistītie izdevumi 300 EUR no katra (4.sējums, lietas 81.-82.lapa).

Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 26.jūnija spriedumu atcelts Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 28.oktobra spriedums daļā par piedzenamās kompensācijas apmēru un tiesas izdevumu piedziņu, lieta šai daļā nodota jaunai izskatīšanai (4.sējums, lietas 176.-182.lapa).

Nolēmumā norādīts, ja atbildētājas prettiesiskai rīcībai, kas izpaudās nekvalitatīvu ārstniecības pakalpojumu sniegšanā, sekas bija pacientes nāve, tad nav nekāda pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumu, ka mazgadīgā bērna vecākiem – prasītājiem lietā – nodarīts smags aizskārums, radot viņiem neizmērojamas garīgas ciešanas.

Tomēr konkrētajā gadījumā nevar uzskatīt, ka Kurzemes apgabaltiesa, noteikdama no atbildētājas piedzenamo atlīdzību, to būtu argumentēti pamatojusi. Respektīvi, no pārbaudāmā sprieduma satura attiecīgu motīvu neesības dēļ nav iespējams izsecināt, kādi apstākļi un kā tieši ietekmējuši apelācijas instances noteiktās kompensācijas apmēru.

Kurzemes apgabaltiesa norādot, ka izvērtējot tiesu praksi attiecībā uz kompensācijas apmēriem vecākiem bērna nāves gadījumos, nav minējusi nevienu konkrētu likumīgā spēkā stājušos spriedumu, kas apstiprinātu izdarīto secinājumu, ka atlīdzība noteikta dažāda. Šāda vispārēja atsauce uz tiesu praksi, pirmkārt, dod pamatu Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas pārkāpuma konstatēšanai, otrkārt, liedz iespēju pārliecināties, vai salīdzināmos apstākļos noteikts līdzīgs atlīdzinājums, treškārt, tā nonāk acīmredzamā pretrunā ar judikatūrā nostiprinātajām tēzēm.

Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa uzliek tiesai pienākumu ievērot judikatūru, un šis pienākums ir būtisks elements pamattiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanā (*sk. Satversmes 92.pantu*).

Augstākā tiesa norādījusi, ka, lai gan tiesai judikatūra jāņem vērā, tiesa ir neatkarīga un tādēļ nav absolūti saistīta ar judikatūru: tā var no judikatūras atkāpties, ja tam ir pamatoti iemesli. Tomēr šādos gadījumos tiesai atkāpšanās no judikatūras ir jāmotivē, ko Kurzemes apgabaltiesa nav izdarījusi.

Spriedumā iztrūkst argumentācijas, kāpēc prasītāju labā piespriesta atlīdzība par morālo kaitējumu tādā apmērā, kas vairāk nekā trīs reizes pārsniedz tiesisko un faktisko apstākļu ziņā salīdzināmā lietā Nr.C02036209 noteikto.

Apelācijas instances tiesas sēdē ne trešā persona /pers. G/, ne trešās personas pārstāvis zvērināts advokāts Anatolijs Gļanenko, nav ieradušies, par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots Civilprocesa likumā noteiktā kārtībā. No trešās personas, viņa pilnvarota pārstāvja nekādi iesniegumi nav saņemti, lūgumi nav pieteikti, neierašanās attaisnojoši iemesli nav zināmi.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesas kolēģija saskaņā ar Civilprocesa likuma 156.pantu nolēma skatīt lietu bez neieradušos lietas dalībnieku klātbūtnes, jo nesaskatīja citus, Civilprocesa likuma 209. un 210.pantā norādītos, lietas izskatīšanas atlikšanas pamatus.

Tiesas sēdē apelācijas sūdzības iesniedzējas un atbildētājas SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" pārstāvis zvērināts advokāts Olavs Cers uzturēja apelācijas sūdzību, bet prasību tiesas sēdē uzturētajā apmērā neatzina. Norādīja, ka maksimālā summa, kas nosakāma kā morālā kaitējuma atlīdzība prasītājiem, ir ne vairāk kā 30 000 EUR un savu viedokli pamatoja rakstveida paskaidrojumos, ko tiesas kolēģija saskaņā ar Civilprocesa likuma 166.panta otro daļu pievienoja lietas materiāliem.

Apelācijas instances tiesas sēdē prasītāju /pers. E/ un /pers. F/ pārstāvis zvērināts advokāts Ronalds Rožkalns uzturēja prasību tādā apmērā, kā to izlēmusi pirmās instances tiesa un lūdza piedzīt no atbildētājas morālā kaitējuma atlīdzību 100 000 EUR abiem prasītājiem, kas kopā veido ģimeni. Papildus paskaidrojumus lietā nesniedza.

Motīvu daļa

Civillietu tiesas kolēģija pārbaudījusi pierādījumus, noklausījusies pušu pārstāvju un trešās personas paskaidrojumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, uzskata, ka prasība ir apmierināma daļēji.

Tiesas kolēģija konstatē, ka Kurzemes apgabaltiesas 2015.gada 28.oktobra spriedums daļā, ar kuru piedzīti apbedīšanas izdevumu 904,09 EUR un noraidīta prasība par zaudējumu 16 157,22 EUR piedziņu, ir stājies spēkā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Savukārt kasācijas instances tiesa vairākkārt (*sk., piemēram, Senāta 2013.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-234, Civillietu departamenta 2014.gada 16.maija spriedumu lietā Nr.SKC-62*) ir norādījusi, ka apelācijas instances tiesai, izskatot lietu no jauna, pēc tās sprieduma atcelšanas kasācijas kārtībā, līdztekus Civilprocesa likuma 426.pantā noteiktajam ir saistoši arī kasācijas instances tiesas norādījumi: 1) likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas izskata šo lietu no jauna (*Civilprocesa likuma 476.panta pirmā daļa*); 2) lieta jāizspriež tikai tādā tvērumā un uz to faktisko lietas apstākļu pamata, no kuriem Senāts, ievērojot lietas izskatīšanas robežas kasācijas instancē (*Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa*), bija vadījies savā pirmajā spriedumā un kuras robežas Senāts arī noteicis attiecīgai zemākai instancei lietu izspriest no jauna. Respektīvi, pat gadījumā, ja apelācijas instances tiesas spriedums tiek atcelts pilnībā materiālo tiesību normas pārkāpuma dēļ, visas agrākās procesuālās darbības un viss pierādīšanas materiāls paliek spēkā (ja Senāts šo materiālu nav „diskreditējis"), t.i., otrajai instancei jāizspriež lieta no jauna pēc būtības, ņemot vērā Senāta norādījumus par materiālo tiesību normu piemērošanu un rīkojoties pēc šiem pierādījumiem. Savukārt, ja spriedums atcelts procesuālo tiesību normu pārkāpuma dēļ, tad, izpildot kasācijas instances tiesas norādījumus, jāveic attiecīgās procesuālās darbības, kas tika atzītas par kasācijas iemeslu (*sk. sal. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga. Autora izdevums, 1933, 475., 476.lpp.*).

Līdz ar to tiesas kolēģijai atkārtoti ir jāizskata atbildētājas SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" apelācijas sūdzību prasības daļā par morālā kaitējuma apmēra noteikšanu sakarā ar prasītājiem nodarītajām ciešanām par nekvalitatīva ārstniecības pakalpojuma sniegšanu, ievērojot kasācijas instances norādījumus.

Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešajā teikumā norādīts, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Kā jebkura cilvēktiesību norma, arī Satversmes 92.panta trešajā teikumā ietvertā tiesību norma ir piemērojama tieši un nepastarpināti. Bez tam šī norma neparedz, ka tās konkretizēšanai nepieciešams īpašais likums. Šāda likuma neesamība ir saistāma ar Satversmes 92.panta trešā teikuma tiešas piemērošanas iespēju un nevar būt iemesls atteikumam pieņemt tiesā prasību par atlīdzinājuma piedziņu. Ja iesniedzējs uzskata, ka viņa tiesības ir nepamatoti aizskartas, viņš, atsaucoties tieši uz Satversmes 92.panta trešo teikumu, ir tiesīgs griezties (..) tiesā ar prasību par atbilstīga atlīdzinājuma piedziņu. Īpaša likuma neesamība neaizskar un neierobežo iesniedzēja konstitucionālās tiesības uz tiesas aizsardzību *(sk. Satversmes tiesas 2001.g. 5.decembra spriedumu lietā Nr.2001-07-0103).*

Latvijas Republikas Satversmes 111.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

Veselības aprūpe saskaņā ar Ārstniecības likuma (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2007.gada 28.martam*) 3.panta otro teikumu ir pasākumu komplekss veselības nodrošināšanai un uzturēšanai.

Savukārt likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 6.punktā norādīts, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību (..). Lietā nav strīdu, ka atbildētāja ir tiesību subjekts un vienlaicīgi ārstniecības iestāde, kas slēdz attiecīgu līgumu ar valsti, lai varētu sniegt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, par to saņemot attiecīgu finansējumu no valsts. Tāpat lietā nav strīda, ka viens no atbildētāja līdzpašniekiem ir pašvaldība.

Slimnīca ir organizēta privāto tiesību juridiskas personas formā un arī tās ārstnieciskā darbība notiek privāto tiesību jomā (*sk. Senāta 2006.gada 17.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-98/2006 6.punktu*).

Judikatūrā ir nostiprinājusies Augstākās tiesas Senāta atziņa, ka darbinieki sastāda juridiskas personas substrātu un tāpēc darbinieku darbības ir

pašas juridiskas personas darbības. Kaut gan Civillikuma 1782.pantā nav tiešas norādes par tā attiecināšanu uz juridiskām personām, tomēr nav izslēgta šī panta piemērošana tām. Arī juridiskai personai rūpīgi jāizvēlas darbinieki un jāatlīdzina kaitējums, kas nodarīts darbinieka nepareizas rīcības dēļ, izpildot savus darba (dienesta) pienākumus (*sk. Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā Nr.SKC-189/2000).*

Pirmās instances tiesa ir atzinusi par pierādītu, ka atbildētāja rīkojusies prettiesiski un ir vainojama kaitējuma nodarīšanā prasītājiem. Tiesas kolēģija pievienojas izdarītajam secinājumam un atzīst, ka tas apstāklis, ka /pers. H/ medicīnisko aprūpi nodrošināja SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" ārsts ar atbilstošiem sertifikātiem, nevar tikt vērtēts kā priekšnoteikums, kas izslēdz SIA „Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" atbildību pret prasītājiem par nodarītā morālā kaitējuma atlīdzību pēc Civillikuma 1635.panta. Minēto faktu, ka atbildētājas prettiesiskas rīcības, kas izpaudusies nekvalitatīvu ārstniecības pakalpojumu sniegšanā, sekas bija pacientes nāve spriedumā norādījusi arī Augstākā tiesa.

Saskaņā ar Civillikuma 1635.panta otro daļu atlīdzību par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt, ka prasītāji, zaudējot vienīgo, nepilnus divus gadus veco meitu, izjuta un joprojām izjūt neizmērojamas garīgas ciešanas – pārdzīvojumus, psiholoģisko diskomfortu, negatīvas emocijas, kas ietekmē gan viņu garīgo, gan fizisko veselību.

Ievērojot, ka nav cita likuma, kas noteiktu kritērijus morālā kaitējuma atlīdzības apmēra noteikšanai konkrētajā situācijā, tad saskaņā ar Civillikuma 5.pantu, tiesas kolēģijai lieta jāizspriež pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem, kā arī jāņem vērā judikatūrā izteiktās atziņas.

„Šobrīd nav precīzu instrumentu cilvēka ciešanu apjoma noteikšanai un trūkst pamatojuma to pārvēršanai naudas izteiksmē. Kompensācija par pārdzīvotajām ciešanām var tikt noteikta naudas izteiksmē tikai kā savdabīga soda nauda, kura jāmaksā kaitējuma nodarītājam par labu cietušajam un kura domāta, lai atlīdzinātu negatīvo ietekmi uz cietušā psihi un likvidētu likumpārkāpuma radītās ciešanas" (*Dr.habil.jur.prof. Osvalds Joksts, Latvijas Policijas akadēmijas Civiltiesību katedras vadītājs „Latvijas Vēstnesis", 26.04.2005., pielikums „Jurista vārds*").

Tiesas nolēmuma mērķis ir dot cietušajam taisnīgu apmierinājumu, vai nu atjaunojot cietušā agrāko stāvokli, t.i., dodot tam pilnīgu atlīdzību, vai arī kompensējot vai kā citādi nolīdzinot (izlabojot) morālo (nemantisko) kaitējumu (*sk. Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Rīga, Tiesiskās informācijas centrs, 1996, 147.lpp.*).

Tātad piespriežamajai summai ir jāpilda trīs funkcijas: taisnīguma, prevencijas un samierināšanas.

No juridiskās metodes viedokļa taisnīga atlīdzinājuma noteikšanu sekmē tā dēvētā gadījumu salīdzināšanas un tipizēšanas metode, kas balstās uz vienlīdzības principu, proti, salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos – atšķirīgam. Šajā ziņā tiesu prakse veido plašu uzziņas un salīdzināšanas materiālu. Ar katru tiesas izšķirto dzīves gadījumu pieaug salīdzināšanas iespējas un līdz ar to – arī tiesiskā stabilitāte. Protams, tiesu praksi nevar uzskatīt par vienīgo kritēriju atlīdzības noteikšanai nemantiska kaitējuma nodarīšanas gadījumā, taču neapšaubāmi tā izmantojama kā viens no palīgavotiem atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai. Tāpēc, kad lieta ir jaizspriež pēc tiesas ieskata, tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas noteikumiem ir nepieciešams analizēt citās līdzīgās lietās norādītos apsvērumus par atlīdzinājuma apmēru *(sk. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Rakstu krājums/ profesora E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 195.-197.lpp.).*

Kā norādīts Augstākās tiesas judikatūrā, kompensācijas apmēra noteikšanā jāņem vērā tiesas spriedumi citās līdzīgās lietās, kuri palīdz rast izpratni par taisnīgas kompensācijas noteikšanas kritērijiem un veicina vienlīdzības principa ievērošanu (*sk. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumu lietās Nr.SKC-651/2012, SKC-122/2013, SKC-452/2013, SKC-422/2013, Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedumu lietā Nr. SKC-367/2016*).

Lietās par kompensācijas noteikšanu nemantiskā kaitējuma nodarīšanas gadījumā ir vērojama plaša piedzīto summu diferenciācija. Līdz šim vairākās izskatītajās lietās par kaitējumu, kas nodarīts, nekvalitatīvi sniedzot ārstniecības pakalpojumus, kompensācijas apmērs noteikts robežās no 1 422,87 EUR (Ls 1 000) līdz 28 457,44 EUR (Ls 20 000) *(sk. Augstākās tiesas Senāta rīcības sēdes 2009.gada 15.oktobra lēmumu lietā Nr.SKC-1053, 2011.gada 15.decembra lēmumu lietā Nr.SKC-1168, 2013.gada 22.marta lēmumu lietā Nr.SKC-455, 2014.gada 27.marta lēmumu lietā Nr.SKC-1920/2014, Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 20.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-153, 2012.gada 23.maija spriedumu lietā Nr.SKC-200, 2013.gada 12.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-122).* Norādītajās lietās naudas izteiksmē lielāks morālā kaitējuma atlīdzības apmērs noteikts gadījumos, kad nekvalitatīvi sniegto ārstniecības pakalpojumu rezultātā tika nodarīts tāds kaitējums, kas vērtējams kā būtisks (bojā gāja prasītājas bērns), sakropļojuma vai izķēmojuma dēļ pasliktinājās dzīves kvalitāte, spēja atgriezties ierastajos dzīves apstākļos.

Tieši attiecībā uz tiesu nostāju jautājumā par aizskarto nemantisko labumu (konkrēti, dzīvības) nozīmīgumu secināms, ka kompensācijas apmērs, kas ticis piedzīts no ārstniecības iestādes variē no 7 114,36 EUR (Ls 5 000) līdz 28 457,44 EUR (Ls 20 000) (*sk. Augstākās tiesas Senāta rīcības sēdes 2011.gada 15.decembra lēmumu lietā Nr.SKC-1168, 2013.gada 22.marta lēmumu lietā Nr.SKC-455, Civillietu tiesu palātas 2009.gada 27.augusta spriedumu lietā Nr.PAC-0081, 2010.gada 16.decembra spriedumu lietā Nr.PAC-0756 un 2012.gada 26.janvāra spriedums lietā Nr.PAC-0182*). No minētajām trīs lietām divās bērns gājis bojā dēļ nepareizas aprūpes dzemdību periodā, vienā gadījumā par ko piedzīta mantiska kompensācija 28 457,44 EUR (Ls 20 000) prasītāja zaudējusi bērnu dēļ slimnīcas personāla slikti nodrošinātiem medicīniskajiem pakalpojumiem (uz minēto lietu savā nolēmumā norādījusi arī Augstākā tiesa).

Tā kā privāto tiesību jomā Latvijā nav noteikti konkrēti kritēriji morālās kompensācijas apmēra noteikšanā, tiesas kolēģija, ņemot vērā judikatūru, kas izveidojusies civillietās par morālā kaitējuma piedziņu, uzskata par iespējamu vadīties no normatīvā regulējuma administratīvo tiesību jomā, kurā šādi kritēriji ir noteikti, konkrēti, no Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 16.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-579, Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 19.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-823, Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 21.decembra spriedums lietā Nr.SKC-1321).*

Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantam (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2018.gada 1.martam*) personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4 268,62 EUR. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt līdz 7 114,36 EUR, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 EUR.

Šobrīd saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturto daļu (*redakcijā, kas spēkā no 2018.gada 1.marta*), ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 EUR. Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē nolasītajos rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka morālais kaitējums ir nosakāms abiem prasītājiem kopā ne vairāk kā 30 000 EUR.

Savukārt 2010.gada pirmajā martā ir stājies spēkā Pacientu tiesību likums, kura 16.panta pirmajā daļā ir norādīts, ka pacientam ir tiesības uz atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu), kuru ar savu darbību vai bezdarbību nodarījušas ārstniecības iestādē strādājošās ārstniecības personas (..). Bet minētā likuma otrās daļas 1.punktā (*redakcijā uz 2014.gada 1.janvāri*) paredzēts, ka no Ārstniecības riska fonda pacientam ir tiesības saņemt atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu) — nodarītā kaitējuma apmērā, bet ne vairāk kā 142 290 EUR.

Tiesas kolēģija atzīst, ka minētā norma pušu attiecībām tieši nav piemērojama, jo saskaņā ar Civillikuma Ievada 3.pantu civiltiesiska attiecība

apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtās tiesības. Notikums, kura rezultātā prasītājiem cēlusies tiesība pieprasīt morālo kaitējumu norisinājies 2007.gada 27.martā, bet tiesību norma, Pacientu tiesību likuma 16.panta otrās daļas 1.punkts, kura dod tiesību saņemt atlīdzību ir stājusies spēkā 2014.gada 1.janvārī.

Nosakot kompensācijas apmēru konkrētā lietā, tiesas kolēģija ņem vērā šā brīža likumdevēja gribu, veicināt labvēlīgas attiecības starp pacientu un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju, sekmējot pacienta aktīvu līdzdalību savas veselības aprūpē, kā arī nodrošinot viņam iespēju īstenot un aizstāvēt savas tiesības un intereses (*Pacientu tiesību likuma 2.pants*), un faktu, ka šobrīd dzīvībai vai veselībai nodarītā kaitējumu (arī morālā kaitējumu) apmērs tiek noteikts ievērojami augstāks - nodarītā kaitējuma apmērā, bet ne vairāk kā 142 290 EUR.

Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 16.panta trešo daļu un 17.panta pirmo un trešo daļu 2013.gada 5.novembrī ir izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr.1268 "Ārstniecības riska fonda noteikumi", kuru 9.punktā ir norādīti kritēriji, pēc kuriem šobrīd nosaka kaitējuma (arī morālā kaitējuma) smaguma pakāpi. Saskaņā ar minēto noteikumu 2.pielikumu un pieņēmumu, ka konkrētās lietas faktiskie apstākļi (ārsta nolaidīgas pienākumu pildīšanas dēļ tika pieļauta diagnostikas kļūda, kas bija tiešā cēloniskā sakarā ar /pers. H/ nāvi, 1.sējuma 76.lapa) būtu iestājušies šobrīd, likumdevējs ir pieļāvis, ka šāds kaitējums, vērtējot šo noteikumu 9.punktā norādītos kritērijus un 12.punktā minētos apstākļus varētu tikt atzīts par smagu līdz pat 100% apmēram. Līdz ar to šobrīd atbilstoši 13.punktā norādītajai formulai prasītājiem nodarītais morālais kaitējums varētu tikt aprēķināts līdz pat 142 290 EUR.

Nav pieejama judikatūra prasījumiem civillietās, kas cēlušies no Pacientu tiesību likuma 16.panta. Savukārt no normatīvā regulējuma administratīvo tiesību jomā, secināms, ka salīdzināmos apstākļos (bērna nāve gadījumā) ir tikusi noteikta nodarītā kaitējuma pakāpe 35% apmērā no iespējamajiem 100% (*sk. Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2016.gada 8.decembra spriedumu lietā Nr.A420289116 un 2017.gada 15.decembra spriedumu lietā Nr.A420272217*). Arī šāds "dzīvības cenas" procentuāls apmērs (35% no 142 290 EUR) ir ievērojami lielāks nekā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajā daļā noteiktais maksimālais apmērs līdz 30 000 EUR (*redakcijā, kas spēkā no 2018.gada 1.marta*).

Nenoliedzami saprātīgi un taisnīgi ir pieņemt, ka lielākam ciešanu apjomam būtu jāatbilst attiecīgi lielākam kompensācijas apmēram – un otrādi, t.i., kompensācijas apjomam ir jāatbilst pārciestajam morālajam pāridarījumam (*Dr.habil.jur.prof. Osvalds Joksts, Latvijas Policijas akadēmijas Civiltiesību katedras vadītājs ,,Latvijas Vēstnesis", 26.04.2005., pielikums ,,Jurista vārds*"). Redzams, ka šobrīd likumdevējs realizējis savu vēlmi izveidot cita veida mehānismu, kas dod iespēju saņemt ievērojami lielāku morālā kaitējuma atlīdzību gadījumos, kad ārsta kļūdas dēļ iestājas bērna nāve.

Tāpat tiek ņemts vērā, ka atbildētāja ir kapitālsabiedrība, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir tiesīga sniegt arī maksas pakalpojumus. Taču jebkurā gadījumā tiesai, nosakot piedzenamo summu, jāvadās pēc tā, ka atbildētāja nestrādā un neveic saimniecisko darbību pēc klasiskajiem komercdarbības principiem, jo ienākumu daļu veido valsts finansējums.

Tiesas kolēģija atzīst, ka likumdevēja gribas maiņa nemazina prasītāju ciešanas un nav pieļaujams, ka tā ietekmētu prasītāju tiesības saņemt saprātīgu, taisnīgu un samērīgu atlīdzinājumu.

Līdz ar to tiesas kolēģija uzskata, ka ir iespējams atkāpties no judikatūras, noteikt /pers. F/ un /pers. E/ kā ģimenei atlīdzību par morālo kaitējumu 40 000 EUR apmērā, kas piedzenama no SIA „Zemeļkurzemes reģionālā slimnīca".

Pārējos prasītājas argumentus tiesas kolēģija nevērtē, ievērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas, proti, kā vairākkārt atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ka no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu *(61.punkts 1994.gada 19.aprīļa spriedumā "Van de Hurk* v *The Netherlands" (iesnieguma Nr.16034/90)).* Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa *(Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmums lietā 10153/82 Austria)*.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas lietā nav novērtējusi tiesu praksi un nav ņēmusi vērā nodarījuma brīdī spēkā esošo judikatūru un tādējādi noteikusi pārmērīgi augstu nodarītā kaitējuma atlīdzību un kaitējuma atlīdzību noteikusi katram prasītājam atsevišķi.

Tā kā Civilprocesa 195.pantā noteiktais ir imperatīva tiesību norma, tad ir pamats noteikt prasītājiem tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6% gadā no piespriestās, bet vēl nepiedzītās, summas 40 000 EUR.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 2.punktu prasītāji šajā lietā ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos.

Civilprocesa likuma 42.panta pirmā daļa noteic, ka tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījumu daļai.

Tādējādi no atbildētāja valsts ienākumos piedzenama valsts nodeva par apelācijas instances tiesā daļēji apmierināto prasību 1 386,89 EUR (Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta d) apakšpunktā noteiktajā apmērā - 1 202 EUR plus 1,6 procenti no prasības summas, kas pārsniedz 28 457 EUR; 1 202 EUR + 1,6% no (40 000 EUR – 28 457 EUR=1 386,89 EUR).

Atbilstoši Civilprocesa likuma 42.pantam valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādi pirmās instances tiesā 9,40 EUR un apelācijas instances tiesā 12,98 EUR, kopā 22,38 EUR (lietas 2.lapa).

Tiesas kolēģija atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa 204.[1] pantu nosakāms 7 dienu termiņš sprieduma labprātīgai izpildei, kas skaitāms no šī sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 199., 204.[1], 430., 432. un 434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

/pers. E/ un /pers. F/ prasību par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu apmierināt daļēji.

Piedzīt no SIA "Zemeļkurzemes reģionālā slimnīca", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, par labu /pers. E/, personas kods /personas kods/, un /pers. F/, personas kods /personas kods/, atlīdzību par morālo kaitējumu 40 000 EUR (četrdesmit tūkstoši *euro)* apmērā.

Prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzību 60 000 EUR piedziņu noraidīt pilnīgi.

Noteikt /pers. E/ un /pers. F/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt no SIA "Zemeļkurzemes reģionālā slimnīca", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, 6% (seši procenti) gadā no piespriestās, bet vēl nepiedzītās summas 40 000 EUR.

Piedzīt no SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, par labu valstij valsts nodevu 1 386,89 EUR (viens tūkstotis trīs simti astoņdesmit seši *euro* un 89 centi), kas jāsamaksā Valsts kase, NMR 90000050138, BIC kods TRELLV22 kontā Nr.LV55TREL1060190911200.

Piedzīt no SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus par pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu 22,38 EUR (divdesmit divi *euro* un 38 centi), kas jāsamaksā Tiesu administrācijai, NMR 90001672316, BIC kods TRELLV22 kontā Nr.LV51TREL2190458019000.

Noteikt termiņu SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca" sprieduma labprātīgai izpildei septiņas dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese J.Mauliņa

Tiesnese L.Vēbere

Tiesnese R.Vīva